List 28

NOVICE

Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol teta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 13. julija 1900.

Politični oddelek.

Slovanske stranke.

III.

Ureditev jezikovnega vprašanja je eden najglavnejših pogojev za trajni mir med Čehi in Nemci. Urediti pa se je more edino le na podlagi ravnopravnosti in sicer ravnopravnosti politične, ravnopravnosti jezika in oseb v celi javni upravi in v šoli. Enake dolžnosti, enaka prava!

Pod javno upravo stoje državni in teritorijalni (deželni, okrajni, občinski) uradi in poleg tega še taki zavodi, katerih se ne more prišteti ne k prvim ne k drugim, a stoje vender pod državnim oziroma deželnim nadzorstvom (kakor na pr. bolniške blagajne, javne zavarovalnice, bolnišnice, penzijski fondi itd.)

Uradnik je po starem, absolutističnim naziranju le lep mehanizem, stroj države; narodno in demokratično sedanje naziranje hoče imeti v uradnikih organe ljudstva. Iz tega naziranja izvira zahteva jednojezičnega uradovanja v prvi vrsti onih uradov, s katerimi pride ljudstvo neposredno v dotiko. Radi tega je treba čeških in nemških uradov na Češkem in Moravskem in poleg teh še poljskih na Šlezkem.

Kot naravna potreba sledi iz tega razdelitev okrajev po narodnosti. Ta razdelitev pa ne sme biti mehanična, mora se ozirati na posebnosti vsakega okraja osobito na njegove gospodarske potrebe. Jezikovno vprašanje je v tem oziru i gospodarskosocijalno (če upoštevamo na pr. razmerno veči odstotek čeških delavcev v nemških mestih) in kulturno sploh, ker sam jezik narodnosti še ne izčrpuje.

Ta razdelitev se mora izvesti zelo premišljeno in temeljito na podlagi materinega a ne t. j. občevalnega jezika. Ta akcija se tudi ne more vršiti za zeleno mizo v kakem ministrskem kabinetu, ampak pod vodstvom domačih, mešanih komisij, poznajočih natančno razmere v istem okraju.

Češki in nemški živelj pa je preveč zapleten, da bi mogli zadostovati samo jednojezični okraji, treba bo i mešanih okrajev. Pri teh okrajih bo treba še veče pozornosti; treba se bo ozirati na število občin, na njihovo velikost itd. Glavna mesta (Praga, Brno, Opava) naj bodo mešana, če tudi ne bi dosegala določnega minoritnega procenta. Največ težav prizadenejo oni okraji s nestalnim t. j. fluktuantnim prebivalstvom. Pravično postopanje je tukaj možno le s pomočjo temeljitega statističnega preiskovanja.

Razdeljevati se ne sme šablonsko, vsak okraj treba urediti za se; tudi ne sme biti taka razdelitev določena na večne čase, ampak mora biti periodično revidovana in po potrebi popravljena.

Na teh podlagah stavi češka ljudska stranka sledeče zahteve:

I Na Češkem, Moravskem in Šlezkem, naj se ustanovijo — uvede s privoljenjem prebivalstva — jednojezični in mešani okraji. Vsaka dežela kot celek je mešana.

II. Uradi v vseh čeških deželah so po potrebi občinstva povsod dvojezični, v tem smislu torej, da more vsaki občan pri vsakem uradu iskati si pravice v svojem jeziku. Uradniki v jednojezičnih okrajih in v svojih oddelkih v jezikovno mešanih okrajih morejo biti jednojezični.

III. Jezikovne težave za urad nastanejo seveda tam, kjer je malo uradnikov ali pa samo eden, tedaj pri najnižjih uradih v jednojezičnih okrajih. Če je tukaj minorita drugonarodnega prebivalstva vender premala, da bi se moglo radi nje nastaviti poseben uradnik, naj se z najbližjega urada deleguje uradnik, kateri razume i drugi jezik, ali pa naj se stranki oskrbi brezplačno prevod. Pri višjih uradih, posebno pri okrajnih sodiščih (jednojezičnega okraja) naj se nastavijo za drugonarodno prebivalstvo posebni uradniki. Teh naj bo, če potreba tako

zahteva toliko, da se v kazenskih obravnavah more sestaviti senat, kateri razume jezik drugonarodnega obtoženca.

Pismene vloge se rešujejo v vseh uradih v tistem jeziku, v katerem so bile podane. Jezik daljšega uradovanja, tikajočih se teh spisov, mora ostati v interesu strank isti.

Zaslišanje strank in prič naj se vrši v njihovem jeziku.

Obravnava in uradovanje v kazenskih stvareh mora se vršiti v jeziku obtoženca.

IV. Uradniki zemskih centralnih uradov naj bodo — izvzemši posebne jednojezične vadelke — dvojezični. Zadeve strank se rešujejo v jeziku prve instance.

V. Uradi nižji dopisujejo uradom enake stopinje in višjim uradom v svojem jeziku; višji uradi dopisujejo nižjim uradom v njihovem jeziku, med seboj v svojem jeziku.

Z najvišjimi državnimi uradi, ministrstvi, nadsodišči itd. dopisujejo deželni uradi v svojem jeziku; na teh instancah naj se nastavijo — dokler ne bo na Češkem enakih uradov — taki uradniki, kateri bodo vse češke spise reševali češki.

VI. Porote naj bodo v mešanih okrajih razdeljene po narodnosti ali pa mešane. V jednojezičnih okrajih naj se po potrebi poskrbi za porotniško delegacijo, katera razume jezik drugonarodnega obtoženca.

VII. Notranji službeni jezik naj bo v jednojezičnih uradih njihov jezik, pri mešanih uradih jezik večine prebivalstva, pri centralnih uradih mešani jezik.

Javni uradni oglasi, publikacije, pečati itd. naj so jednojezični v okrajih jednojezičnih, dvo- trojezični v mešanin okrajih in v centralnih uradih.

VIII. Tudi v nečeških krajih — posebno na Dunaju in v Dolnjem Avstrijskem — naj se uredi jezikovno vprašanje na podlagi ravnopravnosti. Sploh si hoče češka ljudska stranka izdelati za one razmere natančnejši program.

IX. Za vse zakone in naredbe naj se oskrbi avtentični češki tekst.

X. Število šol naj se poveča in popolni v vseh strokah. Za minoritne šole velja sledeče pravilo: Kakor hitro je zadostno število (30) otrok druge narodnosti, naj se ustanovi paralelka; če traja to stanje tri leta, ustanovi naj se posebna šola za manjšino. Skrbeti treba tudi za vzgojo otrok nestalnega prebivalstva; v tem oziru bi se dalo veliko doseči s potovalnimi učitelji.

XI. Vse te zahteve, tikajoče se ureditve jezikovnega vprašanja, naj se urede potom zakona s posebnimi določbami v ohrano narodnih manjšin.

Češka ljudska stranka se razločuje od Nemcev s tem, da oni zahtevajo jednojezičnost svojih uradov in uradnikov, a dvojezičnost čeških uradov in uradnikov in svojo državno in posredovalno nemščino, katero pa ona zavrača.

Politični pregled.

Notranji položaj. — V politiki je zavladala tihota. Samo časopisje pretresa položaj in to na podlagi izjave posameznih politikov. Zlasti veliko se govori o zadnjih izjavah dr. Ebenchoha, s katerimi se bavimo na drugem mestu tudi mi. Sicer pa se zatrjuje, da se vlada še na nobeno stran ni odločila. Pravi se, da glede korakov, ki naj se store, vlada zategadelj ničesar ne more ukreniti, ker je mej ministri samimi veliko nasprotje v nazorih. Na vsak način ni računati na to, da bi se za časa poletnih počitnic storil kak definitiven sklep. Odločilna beseda se izreče šele na jesen, tudi v tem slučaju. če se bo dal ves vladni načrt označiti z besedico „fortwursteln“.

Nemški krščanski socialisti in nemški klerikalci. V zadnjem času se je večkrat sprožila misel, naj bi se nemški krščanski socialisti združili z nemškimi klerikalci v jeden sam klub. Ta misel ni našla odmeva pri krščanskih socialistih. Le-ti so v svojem vodilnem glasilu izjavili, da jih ločijo od katoliške stranke načelni pomisleki. V tem, ko stoji katoliška stranka na strogo konfesijonalnem stališču, je v krščansko-socialni stranki prostora za vse kristijane samo, da nasprotujejo Židom Res so v krščanskosocialni stranki zastopani tudi protestantje. Sicer pa smatra katoliška stranka kričečega Žida za kristijana in domačina, dočim stoje krščanski socialisti na plemenskem stališču.

Poslanec Lorber, zastopnik mestnega okraja Bruck-Ljubno je odložil svoj državnozborski mandat.

Avstrija na Kitajskem. — Ministrstvo zunanjih del se bavi že dlje časa z vprašanjem, naj se li naša država pridruži akciji velesil zoper Kitajsko ali ne. Gotovi krogi se močno zavzemajo za to, da bi tudi naša država poslala nekaj vojaštva na Kitajsko, z druge strani pa se temu ugovarja, češ, da je na celem Kitajskem samo 5 naših firm in samo 92 avstrijskih državljanov, ki žive vsi v Honkongu in pa v Šanghaju, kjer jim nihče nič neče. Zdi se nam, da je to drugo stališče pravilno. Avstrija nima toliko denarja, da bi ga mogla trositi za nepotrebne ekspedicije

Učimo se ruski. — Henrik grof Coudenhove, ki je bil dlje časa v diplomatski službi, je izdal brošuro „Politische Studie über Oesterreich-Ungarn“, v kateri priporoča Slovanom in Nemcem v Avstriji kot posredovalni jezik ruščino. Coudenhova slika z navdušenjem veliki pomen ruščine za svetovni promet in za kulturo ter se sklicuje na Nemčijo, kjer so to spoznali najprej ter se ondi uče ruščine vsi — tudi vladni in vojaški sloji. Zato naj bi se uvedlo učenje tudi v Avstro-Ogerski kot obligatni učni predmet. Coudenhove dokazuje, da ni prav nobenega vzroka upirati se učenju ruskega jezika in povdarja, da bi bilo znanje ruščine celi naši državi na največjo korist. Grof Coudenhove je brat češkega namestnika in v narodnostnih zadevah popolnoma nepristranski.

Francija. — Revolta generalitete zoper republiko, dobiva čedalje nevarnejše oblike. Minoli teden sta se ministrstvu uprla dva odlična generala, generalissimus Jamout in šef generalnega štaba Delanne. Ministrstvo je oba renitentna generala odslovilo, in ista usoda je zadela tudi nekaj druzih višjih častnikov. Mej oficirskim korom je vsled tega nastala silna agitacija zoper vlado, iz katere se lahko izcimijo nevarne komplikacije.

Vojna na Kitajskem. — Zadnje dni so došla poročila, iz katerih se da sklepati, da niso bile vse vesti resnične, kar jih je došlo s Kitajskega. Zlasti kar se je poročalo o strahovitem klanju v Pekinu ni odgovarjalo istini. Umorjen je bil samo nemški poslanik Drugi žive še vsi, in dasi so oblegani, je vender nekaj upanja, da utečejo smrti. Kitajsko gibanje zoper tujce in kristijane se sicer še vedno širi, in so se bili vneli že jako težki boji, a v Pekinu samem je nastala neka protirevolucija, kateri stoji na čelu princ Čing. Zdaj se

tudi poroča, da se je naposled vender doseglo porazumljenje mej velesilami glede intervencije Japonske. Ta je že odposlala večjo armado na lice mesta. Tudi Nemčija, ki mora dobiti zadoščenje za umor svojega poslanika, je poslala več ladij in vojaštva na Kitajsko. Pri intervenciji sami pač ne pride do konfliktov mej velesilami, drugo vprašanje pa je, kaj bo tedaj, ko bode Japonska zahtevala plačila za svoje žrtve.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

(Dalje.)

Vsled izvršitve dejanj, kakor predpisuje zadružni zakon postanejo pridobitne in gospodarstvene zadruge še le ekzistenčne kot juristične osebe. Kot juristične osebe se pa morajo, če hočejo pričeti kak obrtniški obrat, ravnati po predpisih vseh tistih zakonov, po katerih se mora ravnati fizična oseba, ki ima splošne pogoje za pridobitev kake obrtne pravice. Konstituiranje in registriranje je zadrugo še le vsposobilo, da sploh more dobiti kako obrtno pravico, ni pa ji še dalo te pravice, ampak zadruga mora še vse to storiti, kar predpisuje obrtni red za pridobitev kake obrtne pravice; samo po sebi se pa ume, da se mora tudi potem, ko je dosegla obrtno pravico, pri izvrševanju te pravice ravnati po vseh predpisih obrtnega reda, ravno tako kakor vsaka fizična. In kakor veljajo vsa druga določila obrtnega reda tudi za konsumna in jednaka drušva, ravno tako pa veljajo zanje tudi določbe o nedeljskem počitku: zakon z dne 16. januvarija l. 1895. drž. zak. št. 21, ki je stopil na mesto § 75. obrtnega reda in čigar člen I. ukazuje: Ob nedeljah ima počivati vsako obrtno delo!

Ukaz trgovskega ministrstva z dne 5. novembra l. 1888. št. 7320 pravi: „Die Consumvereine dürfen nur dann an Nichtmitglieder verkaufen, wenn ihre Statuten die ausdrückliche diesfällige Bestimmung enthaten, und wenn sie auf Grund dieser Statuten den Verkehr mit dem Publicum bei den Gewerbebehörden angemeldet haben. Es ist somit solchen Consumvereinen, hinsichtlich welcher die Bedingungen für den Verkauf an Nichtmitglieder nicht vorhanden sind, der Verkehr mit dem Publicum zu untersagen und wenn sie solche Geschäfte dennoch betreiben gegen dieselben mit den Strafbestimmungen der Gewerbeordnung vorzugehen“.

Ukaz c. kr. trgovskega ministrstva na vse politične deželne oblasti z dne 21. februvarija l. 1896., št. 72.680 ex 1895 opozarja na gornji ukaz in mu še pristavlja: „. . . die Unterbehörden sind darauf aufmerksam zu machen, dass Consumvereine, gleichviel ob sie ihre Thätigkeit statutenmässig nur auf ihre Mitglieder beschränken oder nicht, solche Unternehmen, zu welchen eine staatliche Bewilligung (Concession) erforderlich ist, gemäss § 92. des Gesetzes vom 9. April 1873, R. G. Bl. Nr. 70 nur auf Grund einer solchen Bewilligung zu betreiben berechtigt sind“.

Torej vsa konsumna društva, tudi tista, ki delujejo le za svoje člane, morajo svoj obrt naznaniti obrtni oblasti, oziroma si zanj pridobiti koncesijo „po obstoječih predpisih“ (§ 92 zadr. zakona), torej po obrtnem redu. In če se morajo konsumna in jednaka društva v tem oziru ravnati po predpisih obrtnega reda, potem ni razvideti, zakaj bi zanje ne bilo navesti določb o nedeljskem počitku, brž ko je njihovo v pravilih predpisano delavnost smatrati za obrtno v zmislu člen IV. razglasilnega patenta k obrtnemu redu, naj se ta delavnost omejuje tudi samo za člane!

b) Na vprašanje, če je pridobitni in gospodarstveni zadrugi dovoliti prodajo svežega mesa, je zbornica c. kr. okrajnemu glavarstvu v Logatcu poročala naslednje: Zbornici ni znano, kaj je predmet podjetja zadruge „krščansko gospodarsko društvo v Idriji, registrovana zadruga z omejeno zavezo“, dasi bi se po § 4. zadružnega zakona predmet podjetja moral posneti z zadružne tvrdke. Zbornica torej ne ve, če sme zadruga imeti kako prodajo. Če pa sme po svojih pravilih, in ko je v zmislu obrtnega reda zadostila zadevnim predpisom, imeti kako prodajo, potem sme tudi sveže meso prodajati svojim udom, potem ko je to prodajo naznanila obrtni oblasti. Samo po sebi se pa razume, da zadruga ne sme sama klati živine, in tudi da ne sme sama prirediti mesa, slanine za prodajo, za oboje je opravičen le mesar. Ker bi bila zadruga samo prodajalka mesa, bi ji moral kak mesar meso za prodajo razsekati, da bi je mogla prodajati svojim udom. Po ministrskem ukazu z dne 20. oktobra l. 1891, št. 41.510 je namreč obseg obrtne pravice prodajalcev mesa določen v zmislu § 36., odstavek 2 obrtnega reda tako, da smejo prodajalci mesa le že za prodajo razsekane mesne dele z nadalnjo razdelitvijo na porcije, zahtevane v prodajnem prometu, oddajati odjemalcem.

c) Na vprašanje, če so branjevci in trgovci s specerijskim blagom upravičeni žgane opojne pijače prodajati v steklenicah, zaprtih po trgovski navadi, je zbornica odgovorila c. kr. okrajnemu glavarstvu v Radovljici, da v to niso upravičeni branjevci, pač pa trgovci s specerijskim blagom. Za razsojo tega vprašanja merodajna so določila obsežena v grof Barthovi zakonski zbirki. Po gubernijski odredbi z dne 19. januvarija l. 1802, gub. odr. z dne 10. junija l. 1822 in odredbi dvorne pisarne z dne 23. januvarija l. 1823 spadajo k trgovcem z viktualijami tudi branjevci glede predmetov, spadajočih med prosta živila. Gubernijska kurenda z dne 17. marcija l. 1813 in gubernijska odredba z dne 10. decembra 1817, dekret dvorne pisarne z dne 24. novembra l. 1824 in 29. oktobra l. 1825 navajajo predmete, s katerimi sme trgovati z živili. In med temi predmeti in žganih

opojnih pijač v zaprtih steklenicah. Tudi glede trgovcev s specerijskim blagom se sklicuje zbornica na omenjeno zbirko. V novejšem času je c. kr. trgovsko ministrstvo sestavilo zaznamek blaga, ki se prodaja v podjetjih, imajočih kolektivna imena. V tem zaznamku, ki pa še nima zakonske veljave, med predmeti, ki jih smejo prodajati branjevci, niso navedene žgane pijače v zaprtih steklenicah pač pa med predmeti, katere smejo prodajati trgovci s specerijskim blagom.

d) Trgovska in obrtniška zbornica v Gradcu je pri c. kr. železniškem in trgovskem ministrstvu prosila za odpomoč glede nekaterih nedostatkov v železništvu. V svoji vlogi povdarja zbornica posestrima, da je ureditev prometnih razmer na Avstrijskem narodnogospodarska zahteva prve vrste. C. kr. ministrstvo je v zadnjem času naredilo nekaj poskusov, da izboljša obupne razmere avstrijskih železnic, zlasti v planinskih deželah, in ta vloga ima ravno namen c. kr. ministrstvo dovesti do tega, da razvije svojo delavnost v tem smeru odločno in trajno in sicer tako glede južne železnice, kakor glede državnih železnic. Ministrstvo se ne sme zadovoljiti s polovičnimi ukrenitvami, če hoče osigurati promet za prihodnjost. Vloga navaja podrobno nedostatke na železnicah in se zavzema za drugo zvezo Gradca z Dunajem, Ljubljano in Zagrebom kot nujno potrebno. Zbornica prosi končno železniško ministrstvo, naj že uvedeno akcijo glede pomnožitve obratnega materijala, razširjenja postaj in njihovih tirnih naprav in pa glede razbremenitve železniškega osebja odločno dovede do konca, naj vso svojo skrb obrača na spopolnitev uredb pri c. kr. državnih železnicah in naj državno železniško politiko napelje na boljšo pot. — Zbornica je to vlogo pri c. kr. železniškem ministrstvu podpirala in v svoji vlogi posebno poudarila nujno potrebo preureditve ljubljanskega kolodvora južne železnice.

Zbornica je vzela to poročilo odobrenju na znanje.

IV. Zbornični svetnik Josip Lenarčič poroča o volitvi zastopnika v odbor obrtnonadaljevalne šole v Šmartnem pri Litiji in predlaga, naj se izvoli gospod Ivan Wakonigg, trgovec v Šmartnem. Sprejeto.

V. Zbornični svetnik Feliks Stare poroča o prošnji občin Podgora, Kompolje in občinskih svetovalcev v Vidmu. Za dovolitev štirih letnih semnjev: dne 17. januvarija, 1. maja, 31. avgusta in 5. decembra v Vidmu. Sosedne občine niso ugovarjale ustanovitvi novih semnjev. Ker bi novi semnji živinorejo v ondotnih krajih zelo pospeševali in bi tudi drugih semnjev ne ovirali, predlaga poročevalec, da se prošnja priporoča. Predlog se sprejme.

VI. Provizorični predsednik Ivan Baumgartner poroča o vlogi trgovske in obrtniške zbornice v Bolcanu na c. kr. finančno ministrstvo, da se odpravi določilo ministrskega ukaza z dne 30. novembra l. 1899, drž. zak. št. 238, namreč, da je prodajanje denaturiranega žganja na drobno dovoljeno le v zaprtih steklenicah z vsaj $^1/_8$ litra vsebine. Tudi gremij trgovcev je napravil jednako vlogo na c. kr. finančno ministrstvo. V tej vlogi povdarja gremij, da je to odredbo, ki zelo obtežuje prodajanje denaturiranega špiritusa na drobno, prouzročilo le to, da se je špiritus zlorabljal na ta način, da se je s primešanjem esenc ali sploh na kak drug način priredil v druge namene kakor le za gorenje. Če je to resnica, tedaj bodo oni, katerim ugaja žganje napravljeno iz denaturiranega špiritusa, gotovo še nadalje vživali to pijačo, če tudi se prodaja le v zaprtih steklenicah: Popolnoma je jednako, če kupijo ta špiritus v odprtih ali zaprtih steklenicah, da ga le sploh dobijo.

Toda popolnoma drugega pomena je ta odredba za trgovce na drobno; tem napravlja napolnjevanje, zamaševanje in prilepljanje listkov veliko stroškov in še več dela, in prodajanje v takih steklenicah je zelo težko in počasno. — Poročevalec predlaga v odsekovem imenu, zbornica naj omenjeno vlogo podpre z jednako vlogo na c. kr. finančno ministrstvo. — Predlog se sprejme.

VII. Zbornični svetnik Oroslav Dolenec poroča o vprašanju obrtne zadruge v Novemmestu, če smejo železje pri stavbah samo ključavničarji ali tudi mizarji nabijati.

Pri razsoji tega vprašanja se je ozirati na eni strani na tehnične momente, na drugi strani pa na § 36. obrtnega reda, ki določa, da je o obsegu kake obrtne pravice razsojati na podlagi vsebine obrtnega lista ali koncesije, in pa na § 37. obrtnega reda, ki pravi, da ima vsak obrtnik pravico vsa dela, ki so potrebna za popolno dovršitev njegovih izdelkov, zjediniti, to je sam izvršiti, in imeti zato potrebne pomožne delavce tudi drugih obrtov (ne pa tudi vajencev drugih obrtov).

Če se oziramo na to določbo, moramo reči, da ima mizar na svojih lesnih izdelkih, to pa takih, ki se dado rabiti že sami na sebi, ne da bi jih bilo treba trdno zvezati s kako drugo stvarjo, vsled česar bi še le postali porabni, da ima torej na lesnih izdelkih, kakoršni so n. pr. hišna oprava, pač pravico nabijati železje, n. pr. ključavnice, katere si pa mora nabaviti seveda pri dotičnih za izdelovanje ali prodajanje takih predmetov upravičenih obrtnikih. Kajti hišna oprava, kakor omare, mize, skrinje itd., je še le takrat popolnoma izdelana in porabna, kadar je na teh predmetih nabito železje, ključavnice itd. Tako nabijanje zahteva tudi posebnega ravnanja z lesom, pri finejšem delu in boljšem materijalu pa tudi večje pazljivosti in izurjenosti.

(Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

Kmetijska šola za Gorenjsko.

(Dalje).

Odposlanec c. kr. kmetijskega ministrstva gospod Henrik Gierth se izjavja:

Na Gorenjskem obstoječe kmetijske razmere neposredno kažejo na to, da je nameravani učni zavod ustanoviti kot zimsko šolo s posebnimi poletnimi tečaji. Nadaljevalni pouk, potem teoretični pouk v posameznih panogah Gorenjskega kmetijstva, praktična dela glede planšarstva in mlekarstva, kakor tudi majhno praktično delo glede zimskega mlekarstva z napravljanjem surovega masla vred ter podelava manjših množin mleka pripadalo bo na zimsko šolo in na šolsko gospodarstvo, nasproti pa se bo v posebnih poletnih tečajih vršilo veliko praktično delo podelavanja mleka (napravljanje mastnega sira v velikih hlebih).

Gospod Gierth smatra grajščino Govnik za jako lepo grajščinsko posestvo, ki pa za nameravano kmetijsko šolo vender zaradi tega ni ničkaj pripravno, ker b kmečki mladenič prišel tukaj v popolnoma tuje, nenavadno velike gospodarske razmere. Velikost gospodarstva odtegovala bi ravnatelja zavoda tudi preveč od njegovega pravega učnega poklica.

Šturmova posestva v Poljčah se temu veščaku tudi niso zdela primerna, ker bi se morale investirati prevelike svote, zakup bi gotovo bil previsok in bi gospodarstvo ne bilo skupaj, ampak raztreseno.

O Verderberjevem posestvu na Bledu izjavlja odposlanec Gierth, da so gospodarska zemljišča premajhna in preveč raztresena, da je zakupnina v znesku 2000 gld.- nekako visoka, ter da ta kraj kot poletno zdravišče, zarad draginje, ki je ondi, ni kaj pripraven za tako šolo.

Posestvi Dolgobrdo in Pokluka se mu vidite preveč eno od drugega oddaljeni ter se posebno spodtika nad tem, da se pri posestvu v Dolgembrdu, kjer bi imel biti sedež šole in vzgledne kmetije, nahaja le $^1/_2$ orala njiv in 7 oralov travnikov, ter bi se torej mleko dan za dnevom moralo od več kot 1 uro hodá oddaljene, v hribih na Pokluki ležeče kmetije donašati, kar bi bilo zlasti po zimi, ko pade toliko snega, jako težavno. Tudi tukaj bi šolsko in gospodarsko poslopje zahtevalo velike investicije.

Končno se izreče za to, da je za kmetijsko šolo najnižje vrste, ki naj se ustanovi za določen kraj, jako priporočljivo, da je dotično šolsko gospodarstvo kolikor mogoče podobno večjemu kmečkemu gospodarstvu v okolici, in da bi bila torej za Gorenjsko zimsko šolo najbol primerna kaka večja kmetija na Gorenjskem.

Iz mnenja gospoda poslanca viteza Langerja naj se sosebno navede nastopno:

Nameravana šola, kateri ima središče pouka biti planšarstvo, to je živinoreja združena z mlekarstvom na pašnikih na planinah, zamore s popolnim uspehom doseči svoj namen le na mestu samem, to je na planinskih pašnikih samih, in kar je čisto naravno, le v onem času, ko se nahaja živina na planinah. Iz tega sledi, da se šola v oni dobi, ko se živina odžene na planine in zopet nazaj prižene, mora premestiti v višje kraje. Poletni meseci se morajo toraj pridržati za praktičen poseben tečaj o planšarstvu združen z mlekarstvom. Čas od meseca januvarja do konca maja pa naj bo odmenjen splošnemu teoretičnemu pouku o poljedelstvu in obdelovanju travnikov, o živinoreji in gozdarstvu. Kmetijska šola na Gorenjskem morala bi torej imeti zimsko šolo združeno s praktičnimi posebnimi tečaji; pri tem pa bi poseben tečaj za planšarstvo moral biti središče učnega načrta.

Z ozirom na ta glavni zahtevek projektovane šole bi se vsekako pri vsakem za šolske namene ponujenem posestvu morale izdati precejšnje svote za prezidavanje, da bi bilo mogoče nastaniti učitelje in učence.

Glede grajščine Govnik je njegovo mnenje v bistvu podobno onemu gospoda nadzornika Giertha ter svari vitez Langer pred ono napako, ki se je storila pri ustanovitvi zavoda na Grmu. Ta zavod, ki naj bo v vzgled, naj se v svoji uredbi, in svojem obsegu ne povzdiguje čez razmere boljšega kmečkega posestva.

O posestvih v Poljčah in na Bledu se glasi njegova sodba enako oni gospoda Giertha ter je pomanjkanje planšarstva posebno odločilno, da se na te dve posestvi ne more ozirati.

Pri baron Schwegelnovih posestvih Dolgobrdo pri Zgornjih Gorjah z dvema gorskima kmetijama na Pokluki ter z deležem na visoki planini Klek pa je videti, da imajo izraz večjega Gorenjskega kmečkega posestva.

Dolgobrdo je 25 minut hodá oddaljeno od Bleda in za eno uro hodá višje nahajate se obe kmečki posestvi na Pokluki, še bolj oddaljeno pa visoka planina Klek. V Dolgembrdu bi bila zimska šola, na Pokluki pa prostor za posebne tečaje za planšarstvo in mlekarstvo. Svoje mnenje sklepa z izjavo, da v dosego nameravanega smotra kakor tudi glede na deželne finance nobeno izmed ponudenih posestev ni pripravnejše, kot posestvo Dolgobrdo s Pokluko vred. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

(Dalje.)

„Jaz se ne varam!“ vskliknil je tedaj iznenadljeni in veseli gojenc Aljtotasov. „Jaz se ne varam. Jaz to v sebi čutim!“

Iznajdba, kojo je izumil mladi učenec osupnila je učitelja. Oba sta se nekaj let sem mučila nad to iznajdbo, ali umeti je in celo imenovati je nista mogla. Takt je

bil jasen. Aljtotas in tudi učenec, oba sta vedela, da jima to ne podtika hudoba, o čegar bistvu niti verjela nista. In ona sta dognala vprašanje z mnenjem, da se nahaja na svetu neka moč, o kateri se motno govori v starih folijantih, ki so na razpolago; da se ta sila nahaja okoli njiju, prihaja iz nedr zemlje in se včasih najde v ljudeh, ki se nahajajo na ti zemlji. Ta sila, katero je Aljtotas imenoval „nedrovo silo", ker prihaja iz nedr zemlje, se nahaja nevidno v njegovem učencu Kaliostro.

Mnogo izkušenj sta napravila i učitelj, i učenec, ter se nista samo popolnoma prepričala o nahajanju fakta, a videla in se prepričala, da ne varata drug drugega ter stojita z licom k licu pred neznano, neumevno, nemogočno silo.

Kaliostro je čutil v sebi to žilo in jo seveda skušal razvijati v sebi tako, kakor se razvija telesna moč. Ko sta v teku nekaj let delala skušnje samo nad seboj in nad raznimi drugimi osebami, uveril se je Kaliostro, da se dele ljudje z ozirom na to „nedrovo silo", ko jo je on čutil v sebi, v tri dele. Jedni se lahko brez truda ubranijo tej sili; drugi se nekako popolnoma začarani v krogu, na kateri deluje ta sila; tretji se jej morajo slepo in rabski pokoriti.

Polagoma je prišel Kaliostro k prepričanju, da ako bi on našel na svetu bitje, ki bi se moglo slepo pokoriti tej nedrovi sili, tedaj bi on mogel delati skoraj čudeže.

Kaliostro je sklenil iskati tako osebo in jo hotel najti v osebi mlade deklice. In potem ko jo najde se ž njo skleniti. In ta sreča ga je doletela nepričakovano sedaj v Rimu.

Med prošnjiki, ki so ga pred kratkim prosili pomoči, bila je neka starka, proseča Kaliostra priti in rešiti njenega sina neke bolezni, v kateri mu niso mogli pomagati drugi zdravniki. Kaliostro, ganjen vsled ženinega jadikovanja, podal se je v njeno stanovanje, si ogledal bolnika in ga ozdravil lahko in naglo, ker bolezen ni bila nevarna. S tem bi bila stvar končana. Ali korakajoč nekega dne mimo sosednje hiše, Kaliostro ni posetil bolnika, marveč zavil jo drzno v ta dom. Njega, kakor tudi vsakega navadnega človeka, porazila je s svojo lepoto deklica, ki je sedela pri oknu in nekaj šivala. Glavo je imela ovito v belo pečo; namočeno v jesih.

Kaliostro se je ustavil, se vstopil proti oknu ter uprl vanjo svetel, presunljivi svoj pogled.

Dekle je dvignilo glavo od dela, ga pogledalo, se zganilo, zardelo, ali ostalo sedeti.

Neznanec stoječ navzlic sveži sapi, za nastež odprtim oknom, ni niti za trenotek umaknil od nje svojega pogleda. Deklica se je ustrašila neznanega obraza, hotela je vstati, a ni mogla. Rada bi bila takoj vstala in bežala od okna ali čutila je, da je priklopljena k sedežu ter ni v stanu premagati nekaj, kar se je je nepričakovano polastilo.

„Vi ste bolni? Vas gotovo zobje bole ali glava?" dejal je naposled skozi okno Kaliostro.

Ona je molčala, se razburila, kakor bi hotela nekaj odgovoriti, toda mogla ni.

„Kaj je vam? Kakšno bolezen imate? Odgovorite! rekel je velevajoče Kaliostro".

„Nič ni hudega . . ." zablebetala je deklica. „Tako se meni često godi . . . Bolečine imam v obrazu in na sencih, katere zginejo same ob sebi!"

„Dovolite, da vam kot zdravnik pomagam", izgovoril je Kaliostro, in ne čakajoč odgovora, je krenil k vhodnim vratom in stopil v dom.

Prileten mož prišel mu je uže v prvi sobi in ga čudeč se vprašal po vzroku njegovega prihoda.

„Ali ste vi gospodar te hiše?" vprašal je prišlec.

„Da".

„To je vaša hči?"

„Da . . ." Jaz sem bronar in livarnar — Feličiani. a to je moja hči — Lorenca".

Kaliostro je v kratkih besedah pojasnil Feličianu nagli svoj poset. Njegova vnanjost, glas, prostodušni obraz in priljudno vedenje — delovalo je takoj na hišnega gospodarja. Če je to vrač, potem je gotovo jeden najvažnejših. Ako želi zastonj rešiti dekleta teh neumnih bolestij, katere jo uže skoraj od mladosti nadlegujejo, zakaj bi ga potem ne vsprejel? Ali vsekakor se je očetova skrb takoj prikazala.

„Jaz se bojim raznih zelišč, gospod zdravnik. Oprostite . . ."

„Temu se ne čudim. Jaz jih sam ne morem trpeti in vse zdravnike sovražim!" odgovoril je Kaliostro.

„Gospodje zdravniki s svojimi zelišči, mažami in drugimi tekočinami često več škodijo nego pomagajo!" dodal je Feličiani.

„Prav imate, gospod Feličiani! Ali pomirite se: ne bodem ponujal vaši hčeri nikakih zelišč ali pijač. Moje zdravilo ali lek bo čisto prost, katerega se vam čisto nič ni treba bati. Zdraviti kar precej začnem".

Kaliostro je plašč vrgel na stol, položil nanj svoj veliki klobuk in se obrnil k deklici.

Lorenca je stala mirno, opazovala njegovo kretanje in vender čutila nekako čudno očaranje. To očaranje bilo je posebne vrste. Ta tujec jej navzlic zalemu svojemu licu, navzlic priprosti, črni in snažni obleki nikakor ni ugajal. Po vrhu pa je bilo njeno srce uže do cela oddano bratrancu, s katerim se je nameravala omožiti — in vsi moški so jo malo in nič zanimali. Ali, ne glede na to zoperno čustvo, katero jej je vsiljeval ta neznanec, videla je, da se mu nikakor ne more zoperstavljati.

„Prosim vas, vsedite se na ta naslanjač", rekel je Kaliostro, gledaje z nekakim čudnim, takorekoč zaljubljenim pogledom v krasotičin obraz. In pri tem je nekako posebno laskavo in nežno, neobično nežno, zvenel njegov glas.

Lorenca se je nehote vsedla. Neznanec je primaknil stol in se vsedel jej nasproti, jej položil obe roki na glavo, potegnil ju po sencih na obraz, dotikajoč se lica s samimi koncami prstov, in molče tiho, nekolikokrat

potegnil roki od senc do šije in nazaj. Oče je stal zraven ter se jel čuditi in sumiti, da ima opraviti s priprostim drzkim pobalinom. Bil je uže gotov ustaviti to nenavadno in nezmiseljno, po njegovem mnenju, zdravljenje ko je Lovrenca jedva glasno izpregovorila.

„Ne . . . Ničesar ni več . . . Vse je kakor čudo ponehalo . . .“

Kaliostro je takoj vstal, odmaknil roki in obrnivši se k Feličianu, rekel smejoč:

„Lejte, kako moje zdravilo naglo deluje in kako priprosto da je . . . Ali za Boga, gospod Feličiani, ne imejte me za coprnika! Dovolite, da postanem vaš znanec, in da smem jutri znova priti in vam razjasniti moje lečenje.

Feličiani je nekaj zgodrnjal, zahvalil tujca in videč njegovo zalo postavo, ni ugovarjal njegovemu predlogu.

Med tem se je Kaliostro bistro obrnil zopet k deklici, sedeči še na naslanjaču v nekaki slabosti, in pristalno uporno uprl svoj pogled v njene oči Lorenca je čutila, da se sedaj še stokrat bolj nahaja v oblasti tega človeka. In naenkrat se jej je zazdelo, da jej nekdo ali nekaj veleva naj takoj vstane in gre v gorne sobe klicati mater.

Lorenca prvokrat v življenju ni razumela lastnih svojih čutil. Hoče li sama bežati in pozvati semkaj mater, da bi jo seznanila s tem nenavadnim človekom, če ji ukazuje to on s svojim pogledom? Tem nič manj minula jo je hipoma osuplost, polastila se je nekaka čilost v gibanju, kakor želja k hitenju.

Lorenca je urno vstala in še urneje stekla po stopnicah v prvo nadstropje in uprav to minuto, ko se je Kaliostro nekako zamišljeno in počasi poslavljal s hišnim gospodarjem, ali očividno pričakoval in odlašal svoj odhod, prikazala se je Lorenca znova po stopnicah s svojo materjo. Približaje se Kaliostru, dejala je nehote:

„I nu, poglej!“

Ti besedi, izgovorjeni nehote, osupnili sta njo samo. Kaj to pomeni? Ona mu nekako pravi, mu odgovarja, da je njegovo povelje izpolnjeno. A med tem pa jej on ni velel tekati na vzgor.

Ko sta se deklica in mati podali nizdolu, pojavil se je na Kaliostrovem obrazu jedva viden nasmeh zadovoljnosti.

Čez minuto, poslovivši se od obitelji in spremljan do vnanjih vrat, stopil je Kaliostro na ulico ter zašepetal sam pri sebi:

„Da. Kakor se vidi našel sem jo naposled . . . Bodemo videli!“

„Nocojšnji večer se pripravim“, premišljeval je, korakajoč hitro po ulici. Pripravim se, kakor sem to storil v prejšnih časih . . . A jutrajšen večer ne pojdem k njej, a skušal bodem zbuditi v sebi to, spečo skoraj povsem, nedrovo silo, kakor jo je imenoval Aljtotas.

Od tistega dne jel je Kaliostro vsaki dan zahajati k livarnarju Feličiani. Priznal si je sam, da se je zaljubil v krasno Lorenco, in na potu mu je uže bil mlad in zal bratranec Lorenčin, s katerim je bila deklica nenavadno prijazna in laskava.

Kaliostro je sklenil brez oklevanja poskusiti svoje čarovnije ter se uveriti, ali mu bode možno in neobhodno potrebno pozakoniti se s to zalo, krotko, dasi ne zelo pametno deklico.

Kaliostro je parkrat namignil Lorenčinemu očetu zastran hčerine ženitbe, ter se uveril, da bi Feličiani nič ne imel temu nasproti, ako bi njegova hči vzela za moža človeka, ki skriva očividno znatno svoje ime in premoženje. Ta novi njegov znanec je znal izvrstno prepričati livarnarja, da se on radi raznih vzrokov skriva po Rimu, in da je njegov družinski položaj dosti bolj visok.

Vsakokrat, kadar je prišel Kaliostro v Feličianovo hišo pod predlogom rešiti lepotico za vselej neumnih bolestij, delal je nad njo cele polure svoje vraže, pri čem jo je pripravil v povsem čudno stanje, in neumevno, katero niti sama ni razumela.

Prve trenotke se Lorenci ni dopadalo to početje. Ona se je bala tega novega znanca in te čudne vlasti, katero je proizvajal nanjo. Ali kmalu jo je jelo mikati ono čustvo, v katero jo je pripravil oni z dotikanjem prstov k glavi, k ramam in k rokam. To jo je zazibalo v nekako dremotno sladko stanje. Sedela je kakor pijana. Po teh seansih delala je deklica vselej nekaj čisto nepričakovanega, kar ni spadalo v njene vsakdanje navade. In začela je verovati, da učinja to po njegovem tajnem ukazu.

Ali kmalu jej ta neobhodna pokorščina in ubogljivost nasproti njemu ni bila zoprna in protivna. Nasprotno, vsled tega mladega in zalega, dobrega in priljudnega človeka, katerega sta njena roditelja imela za plemiča in bogataša, začela je Lorenca uže pozabljati na svojega ženina. (Dalje sledi).

Novice.

— **Osebne vesti.** Poštni asistentje gg. Alojzij Potokar, Andrej Šumi in Peter Gilly v Ljubljani ter Ivan Zadnik v Tržiču so postali poštni oficijali. — Civilni geometer v Gloggnitzu gosp. Ludovik Braun se je naselil v Litiji. — Okrajni glavar v Voloski gosp. Alojzij Fabiani je imenovan svetnikom pri tržaškem namestništvu. Na njegovo mesto pride gosp. Ig. pl. Scarpa. Okrajnim glavarjem v Poreču je imenovan ondotni vodja glavarstva gosp. A. Lasciac.

— **Promocije.** Na dunajskem vseučilišču je bil promoviran gosp. Franc Jesenko doktorjem filozofije. Za doktorja prava sta bila na graškem vseučilišču promovirana odvetniški koncipijent v Ljubljani gosp. Anton Švigelj in sodni praktikant v Trstu gosp. Ferdinand Černe.

— **Odlikovanje** Častno svetinjo za 40letno zvesto službovanje je dobil nadučitelj gosp. J. Možina pri Sv. Marku na Štajerskem.

— **Deželni šolski svet.** Gospod cesarski svetnik Ivan Murnik je izstopil iz dež šolskega sveta, v katerega je bil izvoljen kot zastopnik deželnega odbora.

— **Darilo.** Nadvojvoda Evgen je za napravo novih orgelj na Vinici daroval 200 K.

— **Šef generalnega štaba Fem. Beck** je prišel minolo soboto na Bled, kjer ostane več tednov. Nastanil se je v Mallnerjevem hotelu.

— **Slavnost razvitja zastave „Gorenskega Sokola“ v Kranju** se je izvršila minolo nedeljo ob ogromni udeležbi na jako lep način. Bila je to pomembna narodna manifestacija.

— **Tenorist gosp. Fran Bučar,** svoj čas član slovenskega gledališča v Ljubljani, je za dobo petih let angažiran na dunajsko dvorno opero.

— **Rektorjem češke tehnike v Pragi** je za prihodnje šolsko leto izvoljen gosp profesor Ivan Vladimir Hrasky, bivši kranjski deželni inžener.

— **Katoliško politično društvo** je imelo dne 5. junija v Ljubljani svoj občni zbor. V odbor so bili izvoljeni gg: dr. Šušteršič, kanonik Kalan, profesor dr. Janežič, svetnik Ivan Vencajz, koncipijent dr. Schweitzer, Anton Belec, Luka Smolnikar, dr. Krek in Fr. Povše, namestnika sta dr. Ušeničnik in J Kregar.

— **Slovenščina na Višarjih.** Na Višarjih se je utrdil običaj, da molijo duhovniki litanije v latinskem jeziku. Ker pa prihaja tja tudi mnogo slovenskih romarjev, so nekateri duhovniki začeli moliti litanije v slovenskem jeziku. Vsled tega je nastal mej nemškimi duhovniki vihar. Pritožili so se celo na knezoškofijski ordinarijat in konec je bil, da so se prepovedale slovenske litanije.

— **Škandal v Vevčah,** pri katerem je bil pretepen neki socialni demokrat, je prišel v soboto na razpravo pred okrajnim sodiščem v Ljubljani. Obtoženec Ivan Štefe je bil oproščen, potem pa so se akti odstopili drž. pravdništvu, ker se je izkazalo, da si nasprotujejo neka pod prisego izvečena pričevanja.

— **Ljubljanska višja gimnazija.** Koncem šolskega leta izdani „Jahresbericht“ ima naslednjo vsebino: 1.) Ebbe und Flut, von M Vodušek; 2) Beschreibung des Neubaues des k. k. Staats Obergymnasiums in Laibach, von A. Schwab; 3.) Schulnachrichten, vom Director. Spočetka poročila je lepa slika nove višje gimnazije. Iz šolskega poročila posnemamo, da je poučevalo obligatne predmete 26, neobligatne pa 7 učnih močij. Učencev je bilo koncem šolskega leta 610 mej temi 5 privatistov Po narodnosti: 501 Slovenec, 108 Nemcev in 1 Italijan. Po veri: 607 katoličanov, 2 protestanta in 1 grški katoličan. Odličnjakov je bilo 73, prvi red je dobilo 424 učencev, ponavljalni izpit bo delalo 63, drugi red ima 33, tretji red pa 14 učencev. Šolnine se je v obeh semestrih plačalo 14.500 K, vpisnine pa 709 K. Štipendistov je bilo samo 83, ki so dobili 14 895 K.

— **Popustek na zemljiškem in hišnem davku in znižanje pridobninske glavne svote za l. 1900** Po ukazu finančnega ministrstva se je znižal za leto 1900 popustek na zemljiškem davku na 15 % in na hišnorazrednem in hišnonajemninskem davku na 12½ % Glavna pridobninska svota se je za to leto znižala na 3,492.3952 K.

— **Naročba na smodnik za streljanje proti toči.** Občine, ki še niso preskrbljene z dovoljno množino smodnika za streljanje proti toči, naj se nemudoma zglase pri deželnem odboru kranjskem.

— **Dolenjska železnica.** Pod predsedstvom gosp. barona Schwegla se je vršila 24. junija na Dunaju šesta redna glavna skupščina delničarjev dolenjskih železnic. Skupni dohodki so znašali 624.503 gld., torej za 37.851 gld. več kakor lani. Stroški pa so znašali 400.787 gld. Čistega dobička je 223.713. Za obrestovanje in amortizacijo prioritetnih obligacij je potreba 249 240 gld., tako, da znaša primankljaj 25.528 gld., za čegar delno pokritje se je vzelo iz rezervnega fonda 3546 gld.. ostalih 21.989 gld. plača dežela. — Predsednik baron Schwegel in pregledniki so bili izvoljeni iz nova.

— **Slomšekova slavnost na Ponikvi** bo dne 5. avgusta. Pričakovati je ogromne udeležbe.

— **Vladika dr. Jos. Strossmayr** prišel je kakor dolgo časa sem še vsako leto te dni v Rogatec v toplice in ostane tam več tednov.

— **Značilno.** Mariborsko okrajno glavarstvo je prepovedalo graški vojaški godbi koncertirati v „Narodnem domu“ v Mariboru ob glavni skupščini zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev, češ, da se je bati demonstracij.

— **Nesrečnežem v Dolenjah pri Jelšanah,** katerim sta vihar in toča napravila ogromno škodo, je cesar podaril 4000 K, vlada pa je obljubila 10000 K.

— **V konjiški okrajni hranilnici** so zasledili primankljaja 30000 kron!

— **Angleško brodovje v Trstu.** V ponedeljek je prišlo 40 ladij broječe sredozemsko brodovje angleško v Trst, kjer je bilo slavnostno sprejeto. V torek so častniki obiskali Postojno, v sredo Lipico, kjer so bili na cesarjeve troške pogoščeni, v četrtek pa je bila v Trstu velikanska razsvetljava.

— **Istrski deželni zbor** se torej vender skliče že tekom meseca julija, ne da bi se bila dosegla kaka zagotovila glede varovanja pravic slovanske manjšine.

— **»Vienac«.** Ta veleugledni hrvatski list je sedaj prevzela „Matica Hrvatska“, ki je poverila uredništvo vseučiliškemu profesorju dr. Gjuro Arnoldu, odličnemu hrvatskemu pesniku, književniku in učenjaku. List bo urejevan v dosedanjem smislu in je vreden, da bi se nanj naročilo kar mogoče največ Slovencev.

— **Umrli.** V soboto je v Lipah pri Ljubljani umrl znani veleugledni barjanski posestnik Martin Peruzzi v starosti 65 let. Zapustil je 10 nepreskrbljenih otrok. Na Selu pri Bledu je umrl 26letni rodoljub Fran Soklič. — V Gorici je umrl gosp Valentin Stanič, oče ondotnega odvetnika gosp. dr. Jos. Staniča. — V Novem mestu je umrl medicinec gosp. J. Škerlj. — V Semiču je umrl občepriljubljeni dekan gosp. J. Aleš.

— **Prijazen soprog.** V Poberšu pri Mariboru je kmet Murko svojo ženo tako pretepel, da je umrla.

— **Nevarno tatico** je te dni aretovala ljubljanska policija Zove se Katarina Žitnik. Bila je že enkrat v Begunjah radi tatvine zaprta. Zadnji čas je služila za natakarico pri Perlesu. Izvršila je celo vrsto tatvin.

— **Krvav izgred** se je minolo nedeljo primeril v Šiški pri Ljubljani. V Favajevi gostilni so se namreč spoprijeli vojaki in pekovski pomočniki. Vojaki so rogovilili s sabljami, pomočniki pa z noži. Pomočnik Markič je vojaka R. Kaina z nožem sunil v prsa tako, da ni dosti upanja, da bi ranjeni vojak okreval.

— **Ubil** se je 77letni Gašpar Stanec iz Zduš pri Mekinah, ko je iz svisel padel v hlev.

— **Obesil** se je v Čopovi tovarni za sukno v Mostah v radovljiškem okraju Jožef Kukovski.

— **Dete utonilo** je krčmarju Ivanu Makovcu v Velikih Žabljah.

— **Ujet morilec.** Franca Frančiča z Rakeža, ki je lansko leto ustrelil svojo ženo in 9. aprila t. l. s tremi kaznjenci pobegnil iz novomeškega zapora, so vjeli na Reki in ga izročili sodišču v Novem mestu.

— **Nesreče.** V Dol. Podgorici pri Črnomlju je 14letna Marjetica Frice padla s 6 metrov visoke črešnje in se ubila. — V Šmartnem pri Ljubljani sta pri streljanju s topiči ponesrečila Primož Šuštar in Fr. Konjar.

— **Ponesrečil** je 22letni Martin Sever iz Paradiša pri Trebnem in sicer na Vestfalskem. Padel je v neki rov in se ubil.

— **Nesrečna smrt.** V Gorici službujoča 20letna Ana Peninčič je hotela netiti ogenj v štedilniku s petrolejem. Ta se je vnel in dekle je zgorelo.

— **Samomor.** 80letni starček Pugoni v Gorici si je zabodel škarje v srce in je vsled tega umrl.

— **Požar.** Dne 3. t. m. dopoldne je pogorel kozolec Kat. Testen v Loki. Zažgal je neki deček.

— **Poroka v cesarski hiši.** Na Zakupu (v Reichstadtu) se je vršila dne 1. julija v dvorni kapeli ob 11. uri dopoludne v najožjem rodbinskem krogu poroka nadvojvode Franca Ferdinanda z Zofijo Chotekovo, katero je cesar isti dan povišal v knjeginjo Hohenberško. V prvem paru je peljal nadvojvoda ženin svojo mater, nadvojvodinjo Marijo Terezijo v kapelo. Potem sta šli ženinovi sestri, nadvojvodinji Marija Annuciata in Elizabeta, potem je šla nevesta, Zofija knjeginja Hohenberška, v beli atlasti obleki, pošiti z mirtinimi cvetovi in briljantnim diademom v laseh. Na nje desnici je šel njen strijc in poročna priča dedni princ Löwensteinski, na levici pa grof Karol Chotek. Potem so šli sorodniki neveste, potem najvišji dvorni mojster grof Nostitz, ki je bil ženinova priča, konečno dvorna dama Malliard de Chatonnaye in komornik grof Cavriani. Poročal je dekan Hickisch z asistenco dveh kapucinskih patrov. Besedico „da“ sta izgovorila ženin in nevesta jasno in zelo glasno. Ko je dekan Hikisch izročal prstana, je dejal: „Naj bi bila ta dva prstana vedno priči vajine nekaljene zakonske sreče, katero vama želi mnogo milijonov src!“ Po ceremoniji se je na orgljah zaigrala cesarska himna, katero so poslušali vsi stoje Potem je bila tiha maša Ob polu 12. uri je bil v gradu zajutrek, pri katerem je nazdravila novoporočenemu paru ženinova mati, nadvojvodinja Marija Terezija Vojaška godba je nato zaigrala avstrijsko himno. Kmalu po zajutreku sta se novoporočenca odpeljala v odprtem vozu skozi špalir šolskih deklic, ki so trosile cvetlice, in dečkov, ki so vihteli zastavice ter mnogih društev in ogromne množice naroda, ki je klical: „Slava!“ Neki učenec in župan sta se pri nadvojvodi in njegovi ženi poslovila. Nadvojvoda se je obema preprijazno zahvalil. Nato sta se novoporočenca odpeljala v Benešov.

— **120krat zaročen.** Na Bavarskem rojeni Alojzij Frankenberger je pred graškim sodiščem izpovedal sledeče: L. 1855. je bil pri Passanu rojen. Absolviral je srednje šole ter potem lenaril Ko je umrl oče, je prodal njegovo posestvo za 100.000 mark. S temi je potoval v Ameriko in po svetu, dokler ni zapravil vsega Potem je vstopil v Algieru v tujo legijo. L 1897. je prišel v Monakovo ter postal knjigovodja Toda po 16letnem postopanju mu urad ni ugajal. Prišel je v Gradec ter si začel služiti kruh s sleparjenjem žensk. Dal je tiskati inserat, da je bogat, in da išče nevesto. Oglasilo se je mnogo možitveželjnih žensk, in z vsako je živel par tednov izvrstno. Ko je tako pridobil par tisoč gld, je šel iznova v Monakovo ter se ondi zaročal z raznimi vdovami. Tudi tu je zaslužil denarja. Iz Monakovega je šel v Passau ter obral ondi dvanajst žensk za 5000 mark. S trinajsto pa je pobegnil ter z njo zapravil ves denar. Potem se je vrnil tretjič v Monakovo ter se zopet zaročal z mladimi in starimi dekleti in vdovami ter živel izborno. Tudi na Dunaju je bil sleparil dekleta in vdove. Končno pa se je vrnil zopet v Gradec. Tam ga je dala neka bivša ljubica, kateri je odnesel denar, zapreti. Vsega skupaj je imel nad 120 zarok. Graško sodišče mu je prisodilo $2^1/_2$ leta ječe. Ko presedi to kazen, se izroči sodišču na Bavarskem.

— **Izseljevanje v Ameriko.** Ameriška uradna statistika poroča, da se je prve tri mesece tekočega leta iz Avstro-Ogrske v Ameriko izselilo 23.611 oseb, in sicer Hrvatov iz Hrvatske in Slavonije 2044, Madžarov 3513, Slovakov 7438, Nemcev 1208, Židov 3604, Rumunov 27, Rusinov 697, Italijanov 312, Srbov 17, Poljakov 4388, Čehov 240, iz Dalmacije, Bosne in Hercegovine 127. Minulo leto pa se je iz naše države izselilo v Ameriko 64 835 oseb, in sicer 39 859 moških in 24 676 ženskih. Po narodnosti je bilo največ Slovakov, dalje 4900 Madžarov, Nemcev 4314, Rusinov 1400, Hrvatov in Slovencev 8643.

— **Dragocene konje** je imel pokojni vestminsterski vojvoda v Londonu. Te konje so prodali pred kratkim na dražbi in so stržili za 20 konj poldrugi milijon gld. Najvišja cena 420.000 gld. se je plačala za 4letnega žrebca, ostali konji pa so bili razprodani po 40 000—92.000 gld. Toliko se v viših krogih izdaja za različen luksus.

— **Atleti.** Na Dunaju v cirkusu Busch se zdaj merijo vsi svetovno poznani borilci. Občinstvo se jako zanima, ker so med močevalci tudi trije Dunajčanje, Hallmajer, Zwicker in Wiedermann. O raznih napadih bi bilo predolgo poročati, pa povemo le bolj zanimive in sicer med močevalcem holandskem Van der Berg in Poljakom Konitckyn. Ta poslednji je jako okreten, zato ga Van der Berg ni mogel vzlic svoje nadmoči precej vreči, konečno ga je prijel z roko okoli vratu in ga preko lastnih pleč loputnil ob tla. da je Konitchy kar na tleh brezvesten obležal. Morali so ga z vodo polivati in nesli so ga iz odra. Vsled tega je občinstvo bilo razburjeno in nastal je splošni krič proti Van der Bergu, kateri se je moral z odra umakniti. Turek Kara Ahmed je nastopil z Dunajčanom Zwickerjem. Po prvem pozdravu je Kara smehljaje se nastopil proti svojemu mnogo slabšemu nasprotniku in ga hotel objeti, ta pa mu je ušel med nogami. Ko se je kasneje Zwicker še parkrat ognil Ahmedovim objemom, ga je Turk dvignil in ko ga je nekaj časa po zraku pestil, položil ga je konečno kakor kakega otroka s pleči na tlak. Borbe se vršé vsak dan in je vedno vse polno občinstva.

— **Strašna smrt.** Iz Belegagrada javljajo, da je gonil neki topčiderki kaznjenec državne krave in dva bika s paše domov. Nakrat pa se je jeden bikov ustavil ter ni več hotel iti naprej. Kaznjenec je pustil bika samega ter gnal ostalo živino v hlev. Mej tem pa je prišel sam nadzornik hlevov Dragutin ter hotel pognati bika. Besna žival pa je planila na nadzornika, ga dvignila na rogeh kvišku ter začela ž njim begati po livadi. Končno pa ga je vrgla na tla in ga tako sunila z rogovi, da je nadzornik v istem hipu preminul. Bika so potem trije ljudje jedva odgnali v hlev, pred katerim je sedaj postavljena straža.

— **Življenje po pariških ulicah.** Sedaj vozi po Parizu 10 000 avtomobilov, kojih voditelji drve po ulicah v največjem diru. Zategadelj se pripete vsak hip raznovrstne nesreče. Tako so nedavno naznanili posestnike 17 avtomobilov, ki so povozili več ljudi, 6 pa je bilo zaprtih radi teških poškodovanj, katere so provzročili. Originalno je, kako si zna pomagati pariška policija, da pride na sled drvečim se avtomobilom. Na pariških ulicah je namreč mnogo policajev na kolesih, kateri pazijo le na prehitro vozeče avtomobile in bicikliste. Seveda se mora ljudstvo tudi tem policijskim biciklistom ogibati in je torej še na slabšem.

— **Novo zdravilo zoper sušico** eta iznašla, kakor časniki poročajo, dva francoska zdravnika Héricourt in Richet. To je nekak izvleček iz govejega mesa. Zdravil zoper jetiko se je že „iznašlo“ veliko, a nobeno ni pomagalo; zato tudi zdravniki novemu zdravilu veliko ne zaupajo.

— **Največja kuhinja na svetu.** V Berolinu je kuhinja, v kateri se kuha vsak dan južina za šest tisoč ljudij. Jeden tisoč ljudij je v kuhinji sami, za pet tisoč se pa južina vozi po mestu Južina stane 6 novcev in vsak dobi meso, juho in prikuho. Sedaj mislijo v Berolinu zidati kuhinjo za 12 tisoč ljudij.

— **Prežalostno stanje** je v jednem delu zahodne Indije. Na prostoru nekoliko sto kvadratuih milj ni videti niti

travice vsled velike suše. Samo v velikih rekah je nekaj vode. Vsi potoki in studenci so usahnili. Zemlja izgleda kakor velika puščava. Lačna živina išče sence in gine od lakote in žeje.

— **Umrl je od strahu** Karol Müller, natakar v Budimpešti, je videl neko šiviljo, kako je v samomorilnem namenu iz drugega nadstropja na tlak skočila To ga je tako prestrašilo, da je padel v omedlevico, in četudi je bil takoj zdravnik poklican, je v kratkem umrl.

— **Obletnica smrti nesrečnega cesarja Maksimilijana.** Letos je minulo 33 let odkar so Mehikanci ustrelili mehikanskega cesarja Maksimilijana, brata našega cesarja. Kakor vsako leto tako so se tudi letos služile na Dunaju zadušnice za pokojnika. Njegova umobolna nesrečna soproga živi v kraljevem dvoru v Belgiji.

Loterijske srečke

V Brnu dne 11. julija t. l.: 71, 19, 52, 7, 32.
Na Dunaji dne 7. julija t. l.: 32, 45, 77, 3, 55.
V Gradci dne 7. julija t. l.: 77, 57, 58, 39, 69.

19

Nikaka skrivnost ni več

napraviti si vsakdo doma sam brez vsake priprave in težave najfineje likerje po francoskem zistemu s pomočjo ekstraktov, ki stanejo za napraviti po **5 litrov** likerjev: **Tropinovec, Absinc, Vermut, Ruski pelinovec, Češki liker, Kimel** po **80 kr.**; **Slivovec, Rum, Češnjevec, Alaš, Alpski liker** po **85 kr.** in **Konjak, Benediktinec, Chartreuse, Pilzenski liker** po **95 kr.** Razpošiljam proti predplačilu v znamkah ali poštno nakaznico; po poštnem povzetju **10 kr. več.** Vsaki pošiljatvi pridenem navodilo, kako se napravi liker. Preprodajalcem, če naročijo več blaga mnogo ceneje. (1—25)

Anton Rukavina
Trst. Via Belvedere št. 23.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 13. julija 1900. Pšenica K 8 — h, rž K 7.— h, ječmen K 6.— h, oves K 5.80 h, ajda K 10 — h. proso K 7.— h, turšica K 7.— h, leča K 10.— h, fižol K 10.50 h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Za bolne v želodcu!

Vsem tistim, kateri so se skozi prehlajenje ali preobilno jed, ali s težko prebavljivo, prevročo ali mrzlo jed ali neredno življenje, želodečno bolezen nakopali kakor: **želodečni katar, želodečni krč, želodečni bol, težko prebavanje ali želodečno zazližanje,** se jim tu dobro domače sredstvo priporoča, kateri izvrstni zdravilni učinek je vže mnogo let izkušenj. To je znano

prebavno in kričistilno sredstvo,

Hubert Ullrich-ovo zeliščno vino.

To zeliščno vino je iz izborno zdravilnih zelišč z dobrim vinom pripravljeno ter vtrdi in poživi celi človeški prebavni organizem, brez da bi to kakšno čistilno sredstvo bilo. Zeliščno vino odstrani vsa motenja v krvi in čisti vse slabe snovi v krvi, ki bolezni provzročujejo, in deluje na prenovitev zdrave krvi.

Pri pravočasni rabljivosti tega z liščnega vina, se vsaki želodečni bol kar v kali zatre. Zatorej bi se pred vsem drugim močnim in razjedljivim sredstvom. Ni le zdravju škodujejo, rabilo. Vsa znamenja kroničnega (zastarenega) želodečnega bola so: **glavobol, riganje, zgaga, napenjanje, slabosti z bljuvanjem,** katera vže po kratkem povživanju tega vina prenehajo.

Zabasanje in temu slabi nasledki, kot **tesnoba, kolika, srčno bitje, pomanjkanje spanja, naliv krvi v jetra, vranica** in **v črevа**, se skozi to zeliščno vino hitro in na labek način odpravi, ker vse slabi snovi iz želodča in črev odstrani.

Suhi bledi obraz, pomanjkanje krvi, slabost, so znamenja slabega prebavanja, slabe krvi in bolnlh jeter. Pri popolnem **slabem teku, razdražljive oslabelosti** in **slabem čutu,** kakor **vednem glavobolu** in **pomanjkanju spanja**, odmrjejo taki bolniki počasi pa gotovo. Zeliščno vino pa dá oslabelemu životu **novo moč.**

Zeliščno vino povzdigne tek, povspeši prebavljenje in reditev, ter preosnovi in pospeši in zboljšuje napravo krvi, poživi vzdražene živce in preskrbi bolniku nove moči in novo življenje Mnogobrojna priznanja in pohvalna pisma potrjujejo vse to.

Zeliščno vino se dobiva v steklenicah po **1 gld. 50 kr.** in **2 gld.** v lekarnah v Ljubljani, Litiji, Kamniku, Škofji Loki, Kranju, Radovljici, Idriji, Tolminu, Trebnjem, Novem mestu, Ribnici, Kočevju, Metliki, Črnomlju, Postojini, Ajdovščini, Vipavi, Celju, Sežani, Trstu itd., kakor v vseh lekarnah v Avstro-Ogerskem. Tudi razpošiljajo 3 ali več steklenic po izvirnih cenah na vse kraje Avstro Ogerske.

Proti ponarejanju se svari!

Zahteva naj se izrecno
Hubert Ullrich-ovo zeliščno vino.

Moje zeliščno vino ni nobeno tajno sredstvo, taisto obstoji iz: Malaga vino 450,0, vinsko žganje 100,0, glicerin 100,0, rudeče vino 240,0, jerebinkovi sok 150,0, češnov sok 320,0, mana 30,0, sladki janež, janež, helenska korenina, amerikanska krepostna korenina. svedrec, kalmus 10,0. Vse to je skupno.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.